

grammabeleid en wat er dan in de praktijk met die omroepwet gebeurde.

Deel twee heeft het over de omroepdiscussie in de jaren zeventig. Langs verschillende zijden worden vraagtekens gezet achter het bestaande statuut. Er komen alternatieve ontwerpen op tafel, waarvan het ontwerp van decreet van de toenmalige Kulturminister De Backer (regering Tindemands/De Clercq - 1974/77) het meest vergevorderde was. Toen al voelde men met de natte vinger aan, dat ieder een zo groot mogelijk deel van de (politieke) koek zou opeisen bij een eventuele regeling.

Het derde deel van het boek schetst de aanloop tot en de totstandkoming van het nieuwe omroepdecreet (1979). De meest recente verschijnselen (o.m. lokale radio's) en dito planmakerijen komen aan bod in deel vier.

Conclusie

Het is misschien wat jammer dat de auteur te weinig ingegaan is op de sociopolitieke achtergronden, die ervoor zorgden dat het in omroepeland zover kon komen. Ik bedoel daarmee: de verziekende uitwassen van onze verzuilde samenleving, het functioneren van de Belgische 'canapé-politiek', het onderbrengen en neutraliseren van roodgloeiende problemen in 'pakten', enz... Vanuit die context blijkt, dat wat voor de omroep waar is, ook geldt voor de wijze waarop men de hele cultuurpolitiek heeft aangepakt, voor de wijze ook waarop in België School-, Sociale en Egmontpakten tot stand kwamen. Maar zulks is effectief moeilijk haalbaar in een follow-up van 20 jaar geschiedenis. Herroelen zelf heeft daar trouwens de lezer in de beginregels van zijn boek op attent gemaakt.

(*) Patrick Herroelen, «1, 2... Veel?» Kroniek van 20 jaar Belgische Radio en Televisie, Leuven, ACCO, 1983.

feiten en meningen uit de media- wereld

JAN DRIJVERS

EN

WIM VAN DER BIESEN

Het project De Wakkere Burger, een project van de Stichting Lodewijk De Raet, dat streeft naar een grotere participatie van de burgers aan het lokale bestuur, geeft een nieuw tijdschrift uit.

Men doopte het TERZAKE en het bevat alle mogelijke achter- en voorgrondnieuws inzake open en inspraakgericht gemeentebeleid.

De Wakkere Burger geeft zo te kennen ook na de gemeenteraadsverkiezingen van '82 te blijven verder strijden voor de openbaarheid van het bestuur en activering van de bevolking rond deze problematiek.

Op 1 april 1983 startte de B.R.T. met de nieuwe zender STUDIO BRUSSEL. Deze radio-omroep is - voorlopig - in de ether alleen op werkdagen tussen 7 en 10 uur 's morgens en van 16 tot 19 uur 's namiddags. Tussenin en daarna worden de programma's van B.R.T.-2 overgenomen. De nieuwe zender richt zich specifiek tot de 500.000 Brusselse Vlamingen en tot de 200.000 Vlaamse forenzen die iedere werkdag naar Brussel komen werken. De muzikale programmatie is afgestemd op een jeugdig publiek en qua stijl opteert men voor «flitsende radio» (plaatjes met korte praatjes). Een ander belangrijk objectief is specifieke informatie voor de regio Brussel. Naast korte nieuwsbulletins kunnen er op ieder ogenblik «nieuws-flashes» worden uitgezonden. Tenslotte zal Studio Brussel voortdurend informeren over de verkeerssituatie in en rond Brussel. De nieuwe zender kan beluisterd worden zowel op FM (102,8 MHz) als op de middengolf (1512 KHz) en met zijn vermogen van 50 kilowatt kan hij ontvangen worden in een kring rond Brussel die gaat tot Gent, Antwerpen en Tienen. Uiteraard worden de vrije radio's die in dit gebied rond de 102,8 MHz, uitzenden, fel gestoord.

Op 12 april, in volle verkiezingsstrijd werd het vijftiende nummer van het Gentse stadsmagazine METRO in beslag genomen na een klacht van de liberale familie De Clercq die een karikatuur in het blad «beledigend en zedenschennend» vond. Enkele maanden na verschijnen heeft het blad al een vooruitzicht op zes processen met een totale schadeclaim van 11 miljoen, waarvan het grootste part op verzoek van minister De Clercq. Telkens werd de burgerlijke pro-

cedure verkozen om een Assisenzaak te vermijden.

De GOUDEN PALM van het FILMFESTIVAL van CANNES ging dit jaar naar de Japanse cineast Shohei Imamura voor z'n film «De ballade van Narayama». Deze prent behandelt in balladevorm het oude Japanse gebruik om 70-jarigen naar bepaalde plaatsen in de bergen te brengen om ze daar te laten sterven. De vertolkingsprijzen gingen respectievelijk naar Gian Maria Volonte («De dood van Mario Gucci») en naar Hannah Schygulla («De geschiedenis van Pierra»).

Alhoewel het idee al dateerde van 1970, werd pas nu een ontwerp van decreet opgesteld «houdende de samenstelling en de oprichting van een MEDIARAAD van de Vlaamse Gemeenschap». De nota, door critici van de hand gedaan als vaag en nietszeggend, is van de hand van cultuurminister Poma. Deze haalde bakzeil toen een werkgroep ad hoc van de Vlaamse regering besliste dat de Mediaraad niet bij ministerieel besluit kan worden opgericht, maar een dekreet vereist. Het ontwerp werd alvast naar de Raad van State gestuurd om advies te vragen rond enkele complexe problemen inzake afbakening van nationale, regionale en communautaire bevoegdheden. Ook over de opdracht van de Mediaraad bestaat onenigheid. In de geest van minister Poma zal de Mediaraad op eigen initiatief of op vraag van de Executieve advies uitbrengen over alle aangelegenheden die het mediabeleid in de ruimste zin betreffen. Zowel radio, televisie, geschreven pers en de nieuwe media zouden tot de bevoegdheidssfeer behoren. Aangaande deze laatste meent Poma dat het juiste evenwicht moet gevonden worden tussen technologische vernieuwing en het behoud van de traditionele communicatiemiddelen.

Ook de samenstelling van de Raad is een heet hangijzer omwille van het gevaar van politisering. Poma's klassieke lijstje omvat de B.R.T., diens gastprogrammaraad, de Belgische Vereniging van Dagbladuitgevers, de Nationale Federatie van Informatieweekbladen, de Algemene Vereniging van Beroepsjournalisten, de beroepsvereniging van radio- en televisiedistributie, de centra voor communicatiewetenschappen, de Raad voor Niet-Openbare Radio's, de Hoge Raad voor de Volksopleiding, de jeugdraad, de vakbonden, de vertegenwoor-

digers van de reclamewereld.

De Vlaamse universitaire centra voor communicatiewetenschap hebben er bij Minister Poma op aangedrongen dat, aanleunend bij de Mediaraad, een politiek onafhankelijk Expertencomité zou worden geïnstalleerd. Dit comité zou de advizen van de Mediaraad wetenschappelijk ondersteunen.

In de NEDERLANDSE OMROEPWERELD brak deining uit bij het uitlekken van de MEDIANOTA van minister Brinkman. Kop van jut in dit ontwerp is de regeling dat omroepen voor het verkrijgen van zendtijd vanaf 1985 moeten aantonen dat zij een maatschappelijke, geestelijke of culturele stroming vertegenwoordigen.

De omroeporganisaties AVRO, TROS en Veronica verzetten zich, mede door een grote ledenmobilisatie, tegen deze regeling, die in 1980 in de Omroepwet is vastgelegd. De drie omroeporganisaties menen dat zij door deze regeling in hun bestaan worden bedreigd daar zij zich niet tot de ene of andere stroming willen of kunnen bekennen. Ook de Tweede-Kamerfractie van het VVD heeft zich bij dit verzet aangesloten en kwam met een eigen medianota op de proppen die een verregaande commercialisatie van de omroep predikt.

Veel beweging in het front van de LOKALE RADIO'S.

Begin april vreesden de Brusselse lokale zenders voor een nieuwe golfengtenoorlog met de B.R.T. door het van start gaan van de nieuwe B.R.T.-zender «Studio Brussel» op frequentie 102,8, midden in het spectrum dat de vrije radio's zich toemeten. Na aandringen van de raad voor de erkenning van niet-openbare radio's werd een voorlopige overeenkomst bereikt tussen vertegenwoordigers van de overheid, de BRT en de vrije radio's aangaande de bescherming van de B.R.T. frequenties op de 100 tot 104 MHz band. Uitbreiding van de zone, toegestaan aan de vrije zenders, zit er vooralsnog niet in.

De erkenningscommissie behandelt ondertussen aan een gezapig tempo de dossiers van de vrije zenders waarvan er heel wat uit de mand blijken te vallen. Beroering ontstond toen gewag werd gemaakt van het feit dat enkele zenders met uitgesproken katholieke signatuur op grond van filosofische en ideologische overtuiging niet er-

kenningsvatbaar werden geacht door sommige leden van de raad.

Geconfronteerd met deze problemen en een trage beleidsmolen tekenden A.L.O. en G.R.B., de franstalige tegenhangers van VEBE en VEBORA, een wapenstilstand om door gezamenlijke actie de pat-situatie waarin men zich waande te doorbreken. Goed twee weken later werden de wapens echter terug opgenomen toen de algemene vergadering van A.L.O. zich tegen het akkoord verzette wegens de «oververzoenbaarheid van zij die het woord willen geven aan de plaatselijke bevolking (G.R.I.B.) en anderen (ALO) die van de radio een commercieel instrument willen maken».

Ook een flop werd de met grote trom aangekondigde samenwerking voor het verwerven van publiciteit en het verzorgen van gemeenschappelijke nieuwsuitzendingen over elf vrije radio's in ons land. Het initiatief hiervoor was uitgegaan van Informations et Publicité Benelux (IPB), de publiciteitsregie van de Luxemburgse zender R.T.L. Onder de naam Key had men elf vrije radio's bijeengebracht om gezamenlijk reclame te werven en een gemeenschappelijk nieuwsprogramma te lanceren. Dit Key Station News zou volgens een marktonderzoek 850.000 luisteraars bereiken. Het heeft niet mogen zijn want eind mei werd het initiatief opgedoekt omdat het voor IPB economisch niet rendabel bleek.

Ondertussen publiceerde het Centrum voor Communicatiewetenschappen een luisteronderzoek rond vrije radio's waaruit alvast blijkt dat de meeste luisteraars van vrije zenders, ook de BRT trouw blijven.

Het christelijk-socialistisch gemeenschappelijk VAKBONDSFRONT van de B.R.T. heeft een gedeelte van de LIBRADO-UITZENDING van 22 april van het scherm gehouden, waarin een bijdrage voorkwam waarvoor de opnamen buiten de B.R.T. op videoband waren gezet. Het vakbondsfront wilde hier niet van weten daar volgens ongeschreven wetten de B.R.T. het monopolie heeft op opnamen met video.

Librado van haar kant verdedigde haar wetelijkheid daar het decreet op de televisieuitzendingen, verzorgd door derden, dit procédé niet verbiedt. Ze liet, via haar PVV-mandatarissen «het syndikaal corporatisme op de B.R.T., dat de vrijheid van meningsuiting in gevaar brengt», hekelen en spande zelf een kortgeding in om de B.R.T. veroordeeld te zien. De rechtbank van eerste aanleg van Brussel hield haar beslissing op 25 mei in beraad.

Met zijn nummer van 25 april zorgde het Duitse tijdschrift «STERN» voor een bom in de Duitse mediawereld en de wereldopinie. Sternredakteur HEIDEMANN dacht ter gelegenheid van de 50^e verjaardag van Hitlers machts grijpen diens verborgen dagboeken op de markt te moeten brengen. Deze bleken echter het geestesprodukt van een handige vervalser die met medeweten van Heidemann zowel de Stern als enkele buitenlandse bladen die er als gieren opgesprongen waren (waaronder The Sun en Panorama - Ons Land) ettelijke miljoenen lichter maakte. Zowel Heidemann als twee hoofdredacteurs van «Stern» kregen of namen ontslag. Omtrent de opvolging van de laatste twee ontstond er op de redactie een felle strijd en een bezetting omdat de redactieleden vreesden dat onder de nieuwe hoofdredacteurs het blad een koerswijziging naar rechts zou maken.

Er werd een compromis bereikt omtrent een nieuw redactiestatuut. Ondertussen werd het voorval gretig leesvoer voor bladen uit de gehele wereld.

In Nederland publiceerden zowel de organisaties van de dagbladuitgevers (NDP) als die van de Tijdschriftuitgevers (NOTU) hun jaarverslagen over 1982.

Het NDP spreekt over een teleurstellend jaar voor de NEDERLANDSE DAGBLADEN. Uit een enquête waaraan 37 van de 48 dagbladuitgevers deelnamen, blijkt dat slechts in 17 gevallen een redelijk resultaat over het boekjaar 1982 verwacht werd. Tien dagbladen leden verlies en tien andere behaalden geen of slechts een marginale winst. De voornaamste oorzaak van de tegenvallende resultaten blijven de dalende advertentie-inkomsten. In 1982 nam het advertentievolumen verder af met 9,5 %, waardoor de achteruitgang over de voorbije drie jaar op bijna 25 % komt. Voor 1982 verwacht de NDP een geringere teruggang van 6 procent. Wegens een lichte daling van het aantal abonnees daalde de totale oplage met 0,6 % tot 4.562.000.

Met deze cijfers geconfronteerd wijzen de uitgevers nog eens op het gevaar voor het voortbestaan van de kranten als de STER-reclame op radio en televisie wordt uitgebreid. Invoering van regionale en lokale etherreclame wijst men resoluut af. Men hoopt op meer goodwill van de overheid door het toestaan van een soepeler prijsbeleid (o.a. door verhoging van de advertentie-

tarieven met 4 %) en rekest voor 1983 op meevallende kostenstijgingen, zodat men voor dit jaar een betere rendabiliteit verwacht.

Die positieve noot ontbreekt helemaal in het verslag van de NOTU. De toestand van de NEDERLANDSE TIJDSCHRIFTEN-MARKT lijkt ronduit dramatisch. De oplagen gingen gemiddeld met 2 % achteruit terwijl het advertentievolumen op de markt van de populaire bladen met 15 t.h. inkromp. Men verwacht voor dit jaar nog eens een inkrimping van 20 % zodat in drie jaar de Nederlandse tijdschriften 50 % van hun advertentiepagina's zullen zijn kwijtgeraakt. Ook het aantal tijdschriftenlezers liep in de periode 1981-1982 terug. Door dit alles vreesst men voor een verlies van enkele honderden arbeidsplaatsen in de sector.

In GROOT-BRITANNIE werd de KABELTELEVISIE in banen geleid. Er werden strikte normen uitgewerkt voor privé-kabeltelevisiemaatschappijen en voor betaaltelevisie. Twaalf systemen van kabeltelevisie worden toegelaten. Eigen programma's worden aangemoedigd doch pornotelevisie is uit den boze. Door een afzonderlijke taxatie van bepaalde programma's door de maatschappijen wordt een begin gemaakt met een soort betaaltelevisie. Om alles in de gaten te houden werd een speciaal bevoegde instantie in het leven geroepen.

Uit een LEZERSONDERZOEK van het Amerikaanse Newspaper Advertising Bureau blijkt dat 114 miljoen AMERIKANEN dagelijks, gedurende gemiddeld 44 minuten, de krant lezen. Toch wendt men zich meer en meer tot de televisie als eerste nieuwsbron. In 1982 keken 67 % van de Amerikanen dagelijks naar het televisienieuws; tien jaar geleden was dit slechts 48 %. De dagbladen zijn voor 30 % van de ondervraagden een exclusieve nieuwsbron; de televisie is dit voor 45 % (bij universitair afgestudeerden is dit respectievelijk 42 % en 30 %).

Volgens een onderzoek, uitgevoerd door de School voor Journalistiek van de Universiteit van Indiana bij 1.000 journalisten, is de huidige dagbladjournalist bekwaam en meer onderlegd dan zijn voorganger. Het «ideaal type» van de Amerikaanse journalist zou 32 jaar zijn, mannelijk, blank, afgestudeerd aan een universiteit, afkomstig uit

een kerkbezoekend gezin en 19.000 dollar per jaar verdienen.

Medio mei congresseerden twee internationale organisaties in de Lage landen.

Op de algemene vergadering van het INTERNATIONAAL PERS INSTITUUT (IPI) te Amsterdam werden in 8 landen aanslagen veroordeeld op de vrijheid van de pers: Argentinië, Brazilië, Uruguay, Nicaragua, Turkije, Kenia, Zuid-Afrika en Marokko.

De internationale FEDERATIE VAN DE PERIODIEKE PERS (FIPP) boog zich in het Brusselse Hilton over de invloed van de nieuwe elektronische media, en in het bijzonder van de kabeltelevisie op de ontwikkeling en verkoop van magazines.

Volgens het slotwoord van W. Broyles, hoofdredacteur van Newsweek, wijzen de nieuwste ontwikkelingen, althans in de V.S., erop dat gezinnen die de kabel benutten ook relatief meer magazines lezen, terwijl er een groter aanbod opduikt van gespecialiseerde magazines.

Vanuit Belgisch oogpunt werd echter geveest voor de - ook door Broyles toegegeven - problemen bij algemene magazines waar de inkomsten uit advertenties zullen stagneren.

Op 15 mei 1983 overleed te Jette op 62-jarige leeftijd de bekende journalist KAREL DE WITTE. Sinds 1946 was hij parlementair redacteur bij de «Gazet van Antwerpen», waar hij in 1960 tevens hoofd van de Brusselse redactie werd. Hij was de belangrijkste editorialist van het Antwerpse blad en stond vooral bekend om z'n radikaal-Vlaamse standpunten. In 1947 was hij medestichter van de Vlaamse Journalistenclub waarvan hij tot 1962 secretaris bleef en van 1962 tot 1964 voorzitter. Karel De Witte was ook directeur van het Beknopt Verslag van de Kamer van Volksvertegenwoordigers.

Tijdens de bespreking in de Senaat van de begroting van de eerste minister verduidelijkte premier Martens dat de vermindering van de STEUN AAN DE OPINIEPERS (van 211 naar 161 miljoen) om louter budgettaire redenen gebeurt. Verder betoogde de eerste minister dat deze vermindering «in geen geval aanleiding mag geven tot het verdwijnen van kranten die deel uitmaken van de

opiniepers». De regering is zelfs bereid deze maatregelen te herzien, indien zou blijken dat de vermindering van de overheidssteun aanleiding zou geven tot het verdwijnen van bladen die tot de opiniepers behoren.

Dat 17 mei doorging als een speciale «WE-RELEDDAG VAN DE COMMUNICATIE» zal wel aan Jan Publiek en aan het grootste gedeelte van onze pers voorbijgegaan zijn. Niet aan onze regering, want die dag werd te Lessive door Koning Boudewijn, in aanwezigheid o.m. van enkele ministers de «eerste Belgische audiovisuele verbinding met glasvezel» in werking gesteld met het 12 km. verder gelegen Jemelle.

Hiermee stelde de regering nog eens duidelijk dat het «Wereldcommunicatiejaar» voor hen louter een aangelegenheid is van (vaak nog enkel nationale) technische infrastructuur, en dat ze volledig wenst voorbij te gaan aan het tweede facet van de UNO-boodschap, nl. zich buigen over de vragen omtrent de media-informatie betreffende en naar de Derde Wereld.

Op deze laatste problematiek rustte wel de klemtoon tijdens het colloquium van het Centrum voor Communicatiewetenschappen op 27 mei dat de internationale informatie ter discussie stelde. Tijdens deze studienamiddag zette Cees Hamelinck zes stellingen uiteen, waarin hij wees op het feit dat de huidige gang van zaken bij de internationale informatie bijdraagt tot een nog grotere onmondigheid voor de landen van de 3^e Wereld.

Op een buitengewone vergadering van de landelijke Stuurgroep van AGALEV, onder het thema «Het mediabeleid in Vlaanderen», heeft de groene partij haar standpunten gevormd i.v.m. het MEDIAPOLITIEKE BESTEL.

In haar ontwerp tekst toont Agalev zich voorstander van een zo objectief en volledig mogelijke informatie en kant zich daarom tegen de partijpolitieke invloed op zowel BRT als vrije radio's. Commerciële televisie en etherreclame - zowel op BRT als op de vrije radio's - zijn voor de groenen taboe. Agalev pleit als alternatief voor ruimere middelen t.a.v. de programmamakers, door de integrale toekenning aan de omroep van de opbrengst van het kijk- en luistergeld. Verder drukt men de vrees uit dat de op te

richten Vlaamse mediaraad een onderonsje zal worden van de grote politieke formaties.

Sinds 16 juni 1983 kosten de BELGISCHE DAGBLADEN 16 Fr. Volgens de dagbladuitgevers is de PRIJSVERHOOGING «een gevolg van de stijging van de produktiekosten». De laatste verhoging dateert van 7 juni 1982. Tien jaar geleden kostte een dagblad slechts 5 Fr.

De Waalse pers raakt dit jaar meer en meer in de wurggreep van financiële groepen en personen.

Vooreerst werd de krantengroep LA LIBRE BELGIQUE - LA DERNIERE HEURE in Brussel overgenomen door de twee holdings SOFEP en COMPRODIME met respectievelijke banden met PRL - en PSC- politici.

De nieuwe aandeelhoudersgroepen namen het roer over van de h. Brébart die de greep op het bedrijf verloor wegens de grote expansie en kostenstijging in zijn persbedrijf en de daaruit voortspruitende verschuldiging bij banken en grote bedrijven.

Grote beroering ook bij LE SOIR waar de interne strijd binnen de raad van beheer van de uitgeverij Rossel tot gevolg had dat de Franse persmagnaat HERSANT gekozen werd als lid van de raad van beheer.

Hersant is de grote persmanitou in Frankrijk, die in het voorbije decennium een waar imperium wist uit te bouwen en eigenaar is van o.m. Le Figaro, France-Soir en Nord Eclair.

Niettegenstaande de raad van beheer zich spoedde om te verklaren dat de aanwezigheid van Hersant in de raad van beheer niets zal wijzigen aan de verdeling van de bevoegdheden, de eigendomsstructuur en de redactionele lijn van de krant, bracht het nieuws grote beroering teweeg bij de journalisten van de krant. Dezen reageerden door een vergadering waarop ze het ontslag van Hersant eisten. Tevens gingen ze over tot de oprichting van een «société de rédacteurs» en een verbindingscomité tussen de onderscheiden redacties van Le Soir, La Meuse, La Lanterne, La Nouvelle Gazette en La Province, alle kranten van de groep Rossel teneinde de morele, intellectuele en professionele belangen van de journalisten te verdedigen.

Het dispuut tussen de meerderheids- en minderheidsaandeelhouders van de NV Rossel zou nog in de maand juni voor het gerecht beslecht worden.

ADVERTEREN IN DIT NUMMER

CeCoWe 11

Standaard Boekhandel 16

CeCoWe 20

CeCoWe 23

CeCoWe 30

Het belang van Limburg 37

Gemeentekrediet 38